

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра теорії і методики фізичного виховання


«ЗАТВЕРДЖУЮ»
проректор з науково-педагогічної роботи
доцент Афанасьєв С.М.

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

КОМПЛЕКСНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН З ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 014 Середня освіта

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

факультет Фізичного виховання
(назва інституту, факультету, відділення)

Програма комплексного державного екзамену з дисциплін професійної підготовки
(назва навчальної дисципліни)
для студентів спеціальності 014 Середня освіта

Розробники:

Москаленко Н.В., д.фіз.вих, професор, завідувач кафедри ТМФВ;

Демідова О.М., к.фіз.вих., доцент кафедри ТМФВ;

Кошелева О.О., ст.викл. кафедри ТМФВ;

Луковська О.Л., к.мед.н., доцент, завідувач кафедри фізіології та спортивної медицини;

Микитчик О.С., к.фіз.вих., доцент кафедри водних видів спорту.

Програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики фізичного виховання

Протокол від “ 14 ” лютого 2020 року № 7

Завідувач кафедри ТМФВ


(підпис)

І.В.Степанова
(прізвище та ініціали)

“ 14 ” 02 2020 року

Обговорено та рекомендовано до затвердження науково-методичною радою
Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту

ВСТУП

Програма комплексного державного екзамену з дисциплін професійної підготовки складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ступеня вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта.

1. Мета та завдання комплексного державного екзамену

1.1. Метою комплексного державного екзамену є оцінка рівень сформованості у студентів системи теоретичних знань з дисциплін професійної підготовки та здатності до їх практичного застосування, що визначає рівень їхньої професійної компетентності.

1.2. Основними завданнями комплексного державного екзамену є визначення рівня теоретичної та практичної підготовленості студентів, сформованості в них системи професійних знань і умінь, розвитку творчого педагогічного мислення, вміння знаходити нові шляхи та форми з фізичного виховання.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні категорії теорії і методики фізичного виховання; засоби, методи, принципи фізичного виховання; основи методики розвитку фізичних якостей і навчання рухових дій; законодавчі й програмно-нормативні документи галузі; систему організації фізичного виховання у навчальних закладах освіти, методику проведення занять з фізичного виховання в навчальних закладах освіти; особливості організації інклюзивного навчання.
- питання фізичного розвитку та функціонального стану організму, механізми адаптації до фізичних навантажень та акліматизації до мінливих клімато-географічних умов; лікарсько-педагогічні спостереження у процесі тренування та змагань; питання медичного контролю в масовій фізичній культурі та спорті, а також окремі види можливої патології у спортсменів, в тому числі пов'язаної зі вживанням допінгових засобів і порушеннями статевої ідентифікації, засоби відновлення спортивної роботоспроможності.
- питання законодавчої та нормативної бази України з охорони праці; державне управління охоронної праці та організацію охорони праці, навчання працівників з питання охорони праці; травматизм та заходи щодо їх запобігання, основи гігієни праці та виробничої санітарії; безпеку процесів праці (електробезпека), пожежну безпеку та надання першої долікарської допомоги при нещасних випадках.

вміти:

- давати характеристику основних понять теорії і методики фізичного виховання (фізична культура, фізичне виховання, фізичний розвиток, фізична підготовка, тощо); планувати процес навчання руховим діям; підбирати засоби та методи розвитку фізичних якостей; застосовувати на практиці принципи фізичного виховання; здійснювати пошук та аналіз науково-методичної літератури; складати комплекси фізичних вправ для

різних форм занять; планувати документи навчальної роботи: річний план-графік розподілу варіативних модулів з фізичної культури, поурочно-четвертний план-графік розподілу програмного матеріалу, план конспект уроку; спостерігати та узагальнювати результати навчально-дослідної роботи; дозувати навантаження для учнів спеціальних медичних груп; складати плани роботи та вести її облік у різних ланцюгах фізичного виховання; використовуючи результати медичних обстежень та тестувань оцінювати рівень підготовленості та фізичного здоров'я учнів на початку (наприкінці) навчального року, семестру, чверті.

- визначати фізичний розвиток та функціональний стан організму спортсмена з застосуванням соматоскопічних та антропометричних методів дослідження; відновлювати фізичну работоздатність з використанням медичних засобів, природних та фізичних методів відновлення; попереджувати спортивну патологію, визначати характерні для спортсменів захворювання і травми та надавати першу долікарську медичну допомогу при гострих станах у спортсменів; організувати і провадити антидопінговий контроль та визначення статевої належності; використовувати результати медичного обстеження та проведення тестування для оцінювання рівня порушення рухових функцій та функціонального стану організму; підвищувати рівень функціональних можливостей інвалідів; здійснювати медичний контроль за особами дитячого, підліткового та юнацького віку, жінками, особами похилого віку та застосовувати самоконтроль в масовій фізичній культурі та спорті.
- здатність до ефективного використання положень нормативно-правових документів в своїй діяльності; ефективне виконання функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на робочому місці, у виробничому колективі; володіти основними методами збереження здоров'я та працездатності виробничого персоналу; здійснювати проведення заходів з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності; враховуючи вікові особливості контингенту, з яким проводяться заняття, закономірності формування знань, умінь і навичок, використовуючи різні методи слова, наочного впливу, практичного вправлення, формувати знання про техніку безпеки і навички безпечної поведінки; проводити заходи щодо усунення причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві.

Програма комплексного державного екзамену складається з таких змістових модулів:

1. Теорія і методика фізичного виховання, теорія і методика фізичного виховання у навчальних закладах освіти.
2. Спортивна медицина.
3. Основи охорони праці.
4. Ситуаційні комплексні завдання.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія і методика фізичного виховання, теорія і методика фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.

ВВЕДЕННЯ В КУРС ТМФВ

Предмет та зміст теорії і методики фізичного виховання. Характеристика теорії та методики фізичного виховання як наукової та навчальної дисципліни. Об'єкт та предмет вивчення ТМФВ. Соціологічний, педагогічний та біологічний напрями теорії та методики фізичного виховання. Термінологічний апарат. Структура дисципліни. Мета та завдання фізичного виховання.

Принципи, форми та функції фізичного виховання. Принципи та їх значення в сфері фізичного виховання: загальні принципи, методичні принципи, принципи побудови занять в процесі фізичного виховання. Загальні принципи формування фізичної культури людини: принципи гармонійного розвитку особистості, принцип зв'язку з життєдіяльністю, принцип оздоровчої спрямованості. Методичні принципи: свідомості та активності, наочності, доступності та індивідуалізації, систематичності. Принципи побудови занять в процесі фізичного виховання: принцип безперервності, принцип прогресування тренувальних впливів, принцип циклічності, принцип вікової адекватності педагогічних впливів. Фактори, що визначають виникнення і розвиток фізичного виховання (діяльність і потреба). Напрями функціонування фізичного виховання як соціального явища: продуктивна діяльність, фізичне виховання, спорт, фізична рекреація, фізична реабілітація і валеологія. Принципи функціонування: запит, пропозиції, процес, результат. Специфічні ознаки фізичного виховання, правовий та етичний аспекти фізичного виховання.

ЗАСОБИ І МЕТОДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Засоби фізичного виховання. Поняття про засоби фізичного виховання. Фізична вправа – основний і специфічний засіб фізичного виховання. Фактори, які визначають вплив фізичних вправ на організм людини. Зміст, форма і класифікація фізичних вправ. Природні сили і гігієнічні фактори як засоби фізичного виховання. Поняття про техніку фізичних вправ та її характеристика. Кінематичні (просторові, часові та просторово-часові) характеристики; динамічні (зовнішні і внутрішні сили) характеристики; ритмічні та якісні характеристики.

Навантаження та відпочинок як взаємопов'язані компоненти виконання фізичних вправ. Загальна характеристика фізичного навантаження. Зовнішня та внутрішня сторони навантаження, як чинник оптимізації тренувальних впливів. Регулювання зовнішньої сторони навантаження шляхом зміни її компонентів (інтенсивність та об'єм навантаження). Внутрішня сторона фізичного навантаження. Негативний вплив надмірного фізичного навантаження на стан фізичної підготовленості і здоров'я.

Методи фізичного виховання. Вихідні поняття (метод, методичний прийом, методика, методичний підхід, методичний напрямок). Сучасні уявлення про класифікацію методів і загальні вимоги до їх вибору. Підгрупи, види і різновиди методів. Фактори та умови, що визначають вибір застосування конкретного

методу. Методи набуття нових знань; методи спрямовані на оволодіння руховими вміннями і навичками, методи спрямовані на удосконалення рухових навичок та розвиток рухливих якостей; методи нормування і управління навантаженням у процесі виконання вправ.

НАВЧАННЯ РУХОВИХ ДІЙ

Основи методики навчання рухових дій. Методологічні основи теорії навчання руховим діям. Педагогічні основи навчання руховим діям. Навчання руховим діям базується на дидактичних принципах (свідомості і активності, наочності, доступності та індивідуалізації, систематичності, послідовності, міцності навчання). Характеристика рухових вмінь та навичок. Особливості навичок (автоматизоване управління рухами, зміна ролі свідомості, покращення координації рухів та м'язового відчуття, зміна ролі зорового контролю). Значення навичок (підвищується надійність і стабільність технічного виконання вправ, економляться фізичні і психічні сили, покращується результат дій). Структура процесу навчання. Характеристика початкового етапу навчання руховим діям: мета, задачі, алгоритм створення уяви про рухові дії, - шляхи початкового практичного засвоєння техніки рухових дій, помилки та шляхи їх усунення, нормування навантаження і відпочинку. Етап поглибленого навчання та етап вдосконалення рухових дій. Мета, задачі етапу поглибленого навчання. Основи методики навчання на даному етапі. Характеристика методів навчання на етапах поглибленого навчання та вдосконалення. Нормування навантаження та відпочинку на етапах.

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ

Загальна характеристика фізичних якостей. Прояв фізичних якостей у руховій діяльності людини. Термін «фізичні якості», «перенос фізичних якостей». Принципова схема побудови алгоритму методики розвитку фізичних якостей (послідовність дій викладача).

Основи методики розвитку координаційних здібностей. Загальна характеристика координаційних здібностей. Різновиди координаційних здібностей. Здатність до управління просторовими, часовими та силовими параметрами рухів. Здатність до рівноваги. Здатність відчувати ритм. Орієнтаційна здібність. Здатність до довільного розслаблення м'язів. Спритність як різновид координаційних здібностей. Чинники, що обумовлюють прояв координаційних здібностей. Засоби та загальні положення методики розвитку координаційних здібностей. Вікова динаміка природного розвитку координаційних здібностей.

Основи методики розвитку швидкості. Поняття «швидкості». Елементарні форми прояву швидкості. Швидкість рухових реакцій (простої та складної). Швидкість одиночного руху. Частота (темп) необтяжених рухів. Чинники, що обумовлюють прояв швидкісних здібностей. Засоби і методи розвитку. Контроль швидкісних здібностей. Вікова динаміка природного розвитку швидкості.

Основи методики розвитку силових здібностей. Поняття «силові здібності». Види силових здібностей та чинники, що обумовлюють їх прояв. Засоби та методи розвитку силових здібностей. Контроль силових здібностей.

Вікова динаміка природного розвитку силових здібностей.

Основи методики розвитку витривалості. Характеристика витривалості як фізичної якості людини. Види витривалості. Загальна та спеціальна витривалість. Чинники, що обумовлюють прояв витривалості. Засоби та методи розвитку витривалості. Контроль витривалості. Вікова динаміка природного розвитку витривалості.

Основи методики розвитку гнучкості. Поняття «гнучкості». Види гнучкості. Характеристика активної та пасивної гнучкості. Чинники, що обумовлюють прояв гнучкості. Засоби та методи розвитку гнучкості. Контроль гнучкості. Вікова динаміка природного розвитку гнучкості.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Соціально-педагогічне значення, спрямованість, мета та завдання фізичної культури в шкільному віці. Соціально-педагогічне значення фізичної культури дітей шкільного віку. Мета, задачі та спрямованість програми фізичного виховання загальноосвітньої школи. Зміст та особливості викладання предмета «фізична культура» в школі.

Форми організації занять у системі фізичного виховання загальноосвітніх шкіл. Форма, зміст, система занять. Теоретичне обґрунтування структури занять в фізичному вихованні: фази зміни працездатності людини при виконанні фізичних вправ. Класифікація форм занять фізичними вправами. Характеристика занять неурочного типу.

Планування та контроль з фізичного виховання дітей шкільного віку. Основні аспекти побудови системи занять у фізичному вихованні школярів. Мета і види контролю. Особливості попереднього педагогічного контролю. Характеристика оперативного та поточного педагогічного контролю. Самоконтроль у фізичному вихованні.

Особливості організації і методика проведення уроку в загальноосвітніх школах. Урок – основна форма організації занять в фізичному вихованні. Чинники уроку, що обумовлюють його як основну форму занять. Класифікація занять урочного типу. Типова структура уроку. Організаційні аспекти проведення занять фізичними вправами. Вимоги до змісту та методики проведення занять урочного типу. Зміст підготовки педагога до уроку. Методика складання плану-конспекту уроку фізкультури. Планування навчально-виховної роботи з фізичного виховання в загальноосвітній школі. Поняття контролю та обліку в процесі фізичного виховання. Причини травмування та засоби його попередження в заняттях фізичними вправами. Перша медична допомога при травмах. Вимоги до місць проведення занять. Страхування, допомога та самострахування.

Організація та методика проведення занять з дітьми молодшого шкільного віку. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку організму у молодшому шкільному віці. Завдання фізичного виховання і засоби їх рішення. Особливості методики навчання руховим діям та розвитку рухових якостей. Роль вчителя на уроці фізичної культури.

Організація та методика проведення занять з дітьми середнього та старшого шкільного віку. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку організму

у середньому шкільному віці. Завдання фізичного виховання і засоби їх рішення. Особливості методики навчання руховим діям та розвитку рухових якостей. Роль вчителя на уроці фізичної культури. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку організму у старшому шкільному віці. Завдання фізичного виховання і засоби їх рішення. Особливості методики навчання руховим діям та розвитку рухових якостей. Роль вчителя на уроці фізичної культури.

Організація позакласної роботи в навчальних закладах освіти. Мета, основні завдання позакласної роботи в загальноосвітніх школах. Характеристика основних форм позакласної роботи та методика їх проведення в умовах загальноосвітніх шкіл.

Особливості організації інклюзивної освіти. Інклюзивне навчання дітей-інвалідів як явище в освітньому просторі України. Метою впровадження інклюзивної освіти в Україні є формування нового ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку, забезпечення їхніх конституційних прав і державних гарантій на здобуття якісної освіти.

Основні принципи інклюзивної школи. Значення інклюзивної освіти для учнів з особливими освітніми потребами, для учнів з типовим розвитком, для педагогічного персоналу та адміністрації навчального закладу, для батьків та суспільства в цілому. Переваги та недоліки інклюзивної моделі навчання. Категорії дітей з особливими освітніми потребами. Навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх навчальних закладах: вітчизняний та зарубіжний досвід.

Особливості методики занять зі спеціальними медичними групами. Характеристика занять у спеціальних медичних групах. Завдання та характеристика підготовчого та основного періодів у заняттях зі школярами СМГ. Організація уроків фізичної культури у загальноосвітніх навчальних закладах з дітьми СМГ. Характеристика частин заняття СМГ. Загальні правила розвитку окремих рухових якостей при відхиленнях у стану здоров'я дітей та підлітків. Дозування фізичних навантажень. Лікарсько-педагогічний контроль. Профілактика травматизму. Особливості засобів фізичного виховання ослаблених дітей. Механізми оздоровчої дії засобів фізичного виховання. Характеристика засобів фізичного виховання ослаблених дітей. Загартування та його принципи. Загальнооздоровчі, лікувальні, стимулюючі та спеціально-розвиваючі вправи, особливості їх застосування. Інтенсивність вправ у заняттях з ослабленими дітьми. Вибір засобів фізичного виховання після деяких захворювань та трав школярів. Використання ігор з оздоровчою метою.

Особливості методики фізичного виховання школярів при функціональних порушеннях різних систем організму. Особливості методики фізичного виховання школярів, які часто хворіють гострими респіраторними захворюваннями. Особливості фізичного розвитку дітей, які часто хворіють. Оздоровчий та тренуючий ефект фізичних вправ. Обсяг та інтенсивність навантаження. Особливості методики занять фізичними вправами з дітьми, які часто хворіють. Педагогічний контроль.

Особливості методики фізичного виховання школярів з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Основи формування постави у дітей шкільного віку. Постава и здоров'я дітей. Причини порушення постави, види порушень.

Завдання при роботі з дітьми, які мають порушення постави. Методика формування правильної постави та корекція її порушень. Використання засобів фізичного виховання при різних порушеннях постави. Профілактика порушення постави. Плоскостопість та його види. Завдання профілактики плоскостопості. Вправи коригуючого характеру.

Особливості методики фізичного виховання при функціональних порушеннях дихальної, серцево-судинної, нервової систем. Профілактика порушень зору.

Змістовий модуль 2. Спортивна медицина.

ОСНОВОПОЛОЖНІ ПРИНЦИПИ СПОРТИВНОЇ МЕДИЦИНИ

Введення в курс «Спортивної медицини». Поняття про спортивну медицину. Історія спортивної медицини. Мета та завдання спортивної медицини. Організація спортивної медицини.

Фізичний розвиток та функціональний стан організму спортсмена. Адаптація та акліматизація. Поняття про фізичний розвиток. Соматоскопічні методи дослідження та їх оцінка. Антропометричні методи дослідження та їх оцінка. Особливості фізичного розвитку осіб, які займаються різними видами спорту.

Поняття про функціональний стан організму, особливості функціонального стану організму спортсмена. Характеристика функціонального стану нервової та нерво-м'язової систем у спортсменів. Функціональний стан респіраторної системи у спортсменів. Функціональний стан серцево-судинної системи у спортсменів. Особливості функціонального стану системи крові у спортсменів. Особливості реакцій червоної та білої крові на фізичні навантаження. Ендокринна система та її роль в процесі адаптації до м'язової діяльності. Найбільш поширені ендокринні захворювання, що можуть зустрічатися у спортсменів та основні їх симптоми. Значення функціонального стану системи травлення для оцінки стану здоров'я спортсмена. Значення функціонального стану системи виділення для оцінки стану здоров'я спортсмена.

Поняття «тренуваність», «функціональна готовність» і «роботоздатність». Фактори, що впливають на роботоздатність спортсмена. Роль хронічної інфекції у зниженні спортивної роботоздатності. Діагностика тренуваності.

Поняття про адаптацію та акліматизацію, їх значення в спортивній практиці. Терміновий період адаптації. Довгочасний період адаптації. Механізми акліматизації при змінах клімато-географічних умов. Адаптація спортсмена до зміни часових поясів.

Засоби відновлення фізичної роботоздатності спортсменів. Принципи і задачі відновлення спортивної роботоздатності. Аліментарні засоби відновлення спортивної роботоздатності. Природні засоби відновлення спортивної роботоздатності. Фізичні методи відновлення спортивної роботоздатності. Фізіотерапевтичні методи відновлення спортивної роботоздатності. Фармакологічні засоби відновлення спортивної роботоздатності.

ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ СПОРТИВНОЇ ПАТОЛОГІЇ

Основи загальної патології людини. Поняття «здоров'я» та «хвороба». Суб'єктивні та об'єктивні ознаки здоров'я. Фактори, які впливають на здоров'я людини. Поняття про етіологію та патогенез. Симптоми, синдроми та періоди хвороби. Причини і умови розвитку хвороб у спортсменів. Захисні сили організму. Поняття про реактивність та резистентність. Імунітет, його види. Вплив фізичного навантаження на імунну систему. Запальний процес: причини, стадії розвитку, місцеві та загальні ознаки. Лихоманка, її пристосувально-захисне значення. Місцеві розлади кровообігу: емболія, тромбоз, ішемія, інфаркт. Їх особливості у спортсменів. Порушення тканинного росту: гіпербіотичні (регенерація, гіпертрофія) та гіпобіотичні (атрофія, дистрофія) процеси. Їх особливості у спортсменів.

Предпатологічні та патологічні стани у спортсменів. Поняття про передпатологічні та патологічні стани у спортсменів. Причини та основні прояви перевтомлення. Причини та основні прояви перетренованості. Причини та основні прояви перенапруження. Гострі патологічні стани у спортсменів, їх види, причини виникнення, попередження. Гіпоглікемічні стани та гострі розлади кровообігу при заняттях спортом: зомління, гравітаційний шок, колапс. Механізми розвитку, профілактика, перша допомога. Порушення терморегуляції. Перегрівання організму, тепловий та сонячний удари. Переохолодження та замерзання. Фактори, що сприяють поразці, заходи профілактики, перша допомога. Втоплення. Механізми розвитку. Профілактика, перша невідкладна допомога. Принципи надання невідкладної допомоги при гострих патологічних станах. Реанімаційні заходи.

Спортивна патологія: загальна характеристика захворювань і травм у спортсменів. Причини виникнення захворювань у спортсменів. Попередження захворювань у спортсменів. Загальна характеристика найбільш поширених захворювань у спортсменів. Особливості виникнення захворювань у спортсменів в залежності від видів спорту.

Етіологія спортивних травм та їх види. Відкриті та закриті ушкодження в спорті, їх види. Перша невідкладна допомога. Профілактика крововтрати, ранової інфекції та травматичного шоку. Травми голови, хребта, головного та спинного мозку. Нокдаун і нокаут. Особливості надання першої невідкладної допомоги. Травми грудей, живота, тазу. Внутрішня кровотеча, її ознаки. Заходи першої допомоги. Травми опорно-рухового апарату у спортсменів, терміни відновлення тренувальних занять. Травми центральної нервової системи у спортсменів, терміни відновлення тренувальних занять. Травми периферійної нервової системи у спортсменів, терміни відновлення тренувальних занять. Травми внутрішніх органів у спортсменів, терміни відновлення тренувальних занять. Травми носа, вуха, гортані у спортсменів, терміни відновлення тренувальних занять. Травми щелеп та зубів у спортсменів, терміни відновлення тренувальних занять. Травми очей у спортсменів, терміни відновлення тренувальних занять. Найбільш характерні спортивні травми, їх зв'язок з окремими видами спорту. Принципи надання невідкладної допомоги при спортивних травмах. Попередження спортивного травматизму.

ЛІКАРСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ В ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ТА СПОРТІ

Лікарсько-педагогічні спостереження в процесі тренувальних занять і змагань. Поняття про лікарсько-педагогічні спостереження. Завдання лікарсько-педагогічних спостережень. Види та організація лікарсько-педагогічних спостережень. Методи дослідження, які використовуються у лікарсько-педагогічних спостереженнях.

Антидопінговий контроль і контроль на статеву належність. Поняття про допінг, історія його застосування. Речовини, які відносяться до допінгу. Шкідливі наслідки вживання анаболічних препаратів. Заборонені методи та класи речовин, які мають визначені обмеження згідно вимогам медичної комісії МОК Організація допінг-контролю. Санкції при виявленні допінгу. Поняття про статеву ідентифікацію. Мета та завдання контролю на статеву належність в спорті. Організація і методика визначення статевої належності в спорті.

Особливості лікарсько-педагогічних спостережень в інваспорті. Поняття інвалідності. Різні категорії інвалідів. Значення фізичної культури та спорту в системі реабілітації інвалідів. Особливості тренувань і відновлення фізичної роботоздатності спортсменів-інвалідів. Вплив гіподинамії на стан здоров'я і фізичну роботоздатність інваліда. Тестування спортсменів-інвалідів.

Лікарсько-педагогічні спостереження в масовій фізичній культурі. Поняття про лікарсько-педагогічні спостереження в масовій фізичній культурі та спорті. Лікарсько-педагогічні спостереження за дітьми. Лікарсько-педагогічні спостереження за особами підліткового та юнацького віку. Відбір та орієнтація в спорті. Лікарсько-педагогічні спостереження за фізичним вихованням студентів. Лікарсько-педагогічні спостереження за жінками. Лікарсько-педагогічні спостереження за особами похилого віку. Самоконтроль в масовій фізичній культурі.

Змістовий модуль 3. Основи охорони праці.

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Вступ. Загальні питання охорони праці. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном. Основні розділи дисципліни «Основи охорони праці». Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.

Правові та організаційні основи охорони праці. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці». Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Стандарти в галузі

охорони праці. Національні стандарти України з охорони праці. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Фінансування охорони праці. Основні принципи і джерела.

Державне управління охороною праці, державний нагляд та громадський контроль. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Навчання і пропаганда з питань охорони праці. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Вивчення основ охорони праці у навчальних закладах і під час професійного навчання. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників під час прийняття на роботу і в процесі роботи. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки. Навчання з питань охорони праці посадових осіб. Інструктажі з питань охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Інструктажі з питань охорони праці для вихованців, учнів, студентів. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ БЕЗПЕКИ. ПРОФІЛАКТИКА ТРАВМАТИЗМУ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Профілактика травматизму та професійних захворювань. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Основи фізіології та гігієни праці. Основи фізіології праці. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Робоча зона та повітря робочої зони. Мікроклімат робочої зони. Нормування та контроль параметрів мікроклімату. Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату.

Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами (газами, парою, пилом, димом, мікроорганізмами). Гранично допустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.

Вентиляція. Види вентиляції. Організація повітрообміну в приміщеннях, повітряний баланс, кратність повітрообміну. Природна вентиляція.

Основні світлотехнічні визначення. Природне, штучне, суміщене освітлення. Класифікація виробничого освітлення. Основні вимоги до

виробничого освітлення. Джерела штучного освітлення, лампи і світильники. Загальний підхід до проектування систем освітлення.

Основи виробничої безпеки (електробезпека). Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, яки опинились під напругою. Напруга кроку та дотику. Безпечна експлуатація електроустановок: електрозахисні засоби і заходи. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.

Основи пожежної профілактики. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю. Класифікація вибухо-небезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу при виникненні пожежі. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах. Вивчення питань пожежної безпеки працівниками.

Змістовий модуль 4. Ситуаційні комплексні завдання.

1. Скласти комплекс «Гімнастики до занять» для учнів молодшого шкільного віку з використанням загальнорозвиваючих вправ.
2. Скласти комплекс «Гімнастики до занять» для учнів молодшого шкільного віку з використанням імітаційних вправ.
3. Скласти комплекс «Гімнастики до занять» для учнів середнього шкільного віку з використанням загальнорозвиваючих вправ.
4. Скласти комплекс фізкультхвилинки для учнів молодшого шкільного віку з використанням загальнорозвиваючих вправ.
5. Скласти комплекс фізкультхвилинки для учнів молодшого шкільного віку з використанням імітаційних вправ.
6. Скласти комплекс фізкультхвилинки для учнів середнього шкільного віку з використанням загальнорозвиваючих вправ.
7. Скласти комплекс фізкультурної паузи для учнів молодшого шкільного віку.
8. Скласти комплекс рухливої перерви для учнів молодшого шкільного віку.
9. Скласти план заходів з підготовки та проведення спортивного свята.
10. Скласти план-сценарій спортивного свята.
11. Скласти комплекс вправ для розвитку сили різних м'язових груп для хлопців старшого шкільного віку.
12. Скласти комплекс вправ для розвитку гнучкості для дівчат середнього шкільного віку.

13. Скласти комплекс вправ для розвитку координаційних здібностей для учнів молодшого шкільного віку.
14. Скласти комплекс вправ для розвитку витривалості для учнів старшого шкільного віку.
15. Скласти комплекс вправ для розвитку швидкості для школярів молодших класів.
16. Скласти комплекс гімнастики для очей для учнів середнього шкільного віку.
17. Скласти комплекс фізичних вправ для профілактики плоскостопості учнів молодшого шкільного віку.
18. Скласти комплекс фізичних вправ для формування правильної постави учнів молодшого шкільного віку.
19. Скласти комплекс фізичних вправ для учнів старшого шкільного віку, які мають сколіотичну поставу.
20. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «перекиду вперед» учнів молодших класів.
21. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «стрижку у довжину з місця» учнів молодшого шкільного віку.
22. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «метання малого м'яча із-за голови на дальність» молодших школярів.
23. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «ведення м'яча» у баскетболі учнів середнього шкільного віку.
24. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «кидка м'яча в корзину після подвійного кроку» у баскетболі учнів середнього шкільного віку.
25. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «штрафного кидку» у баскетболі учнів старшого шкільного віку.
26. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «передачі м'яча двома руками зверху над собою» у волейболі учнів середнього шкільного віку.
27. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «нижньої прямої подачі» у волейболі учнів середнього шкільного віку.
28. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «нападаючого удару» у волейболі учнів старшого шкільного віку.
29. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «ведення м'яча» у футболі учнів молодшого шкільного віку.
30. Підібрати підвідні та імітаційні вправи для навчання техніці виконання «ударів по м'ячу ногою» у футболі учнів середнього шкільного віку.

3. Рекомендована література

1. Ареф'єв В.Г. Фізична культура в школі (молодшому спеціалісту): Навчальний посібник для студентів навчальних закладів II-IV рівнів акредитації / В.Г. Ареф'єв, Г.А. Єдинак. – 2-е вид. перероб. і доп. – Кам'янець-Подільський Абетка – НОВА, 2001. – 384с.
2. Афанасьев С.Н. Методы клинических и функциональных исследований в физической культуре и спорте:[учебное пособие] / С.Н. Афанасьев, О.Л. Луковская, Е.П. Мызников. – Днепропетровск, ДГИФКиС, 2012. – 209с.
3. Документи чинного законодавства в галузі освіти та фізичної культури / укладач Л.М. Гут. – Дніпропетровськ : Інновація, 2011. – 272с.
4. Дубровский В.И. Лечебная физкультура и врачебный контроль / В.И.Дубровский. – М.: Медицинское информационное агентство, 2006. – 563с.
5. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264с.
6. Кабачков В.А. Профессиональная физическая культура в системе непрерывного образования молодежи: науч.-метод. пособие / Кабачков В.А., Полиевский С.А., Буров А.Э. – М.: Советский спорт, 2010. – 296с.
7. Катренко Л.А. Охрана праці. Курс лекцій. Практикум: навч. посіб. / Л.А.Катренко, Ю.В. Кіт, І.П. Пістун.– Суми: Університетська книга, 2009. – 540с.
8. Кашуба В.А.: Биомеханика осанки / В.А. Кашуба. – К.: Олимпийская литература, 2003. – 178с.
9. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / за ред. В.В.Клапчука, Г.В.Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 310с.
- 10.Луковская О.Л. Спортивная медицина [методические рекомендации] / О.Л.Луковская, Е.П. Мызников, К.В. Бурдаев. – Днепропетровск: 2012. – 57с.
- 11.Линець М.М. Основи методики розвитку рухових якостей / М.М. Линець. – Львів, 1997. – 207с.
- 12.Макарова Г.А. Спортивная медицина / Г.А. Макарова. – М.: Советский спорт, 2008. – 435с.
- 13.Максимюк С.П. Педагогіка : [навч. посіб.] / С.П. Максимюк. - Кондор, 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/pedagogika/pedagogika_-_maksimyuk_sp
- 14.Методичні рекомендації щодо організації навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, психолого-педагогічний супровід / Укладач Л.О. Жданюк, І.О. Калініченко. – Полтава : ПОППО, 2011. – 44с.
- 15.Москаленко Н.В. Игры и упражнения с предметами: методические рекомендации для студентов дневной и заочной форм обучения, учителей физической культуры / Москаленко Н.В., Анастасьева З.В., Решетилова В.Н. – Днепропетровск, 2012. – 60с.

16. Москаленко Н.В. Інтегровані уроки в системі фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку: Метод. рекомендації / Н.В. Москаленко, Н.М. Ломако. – Дніпропетровськ, 2003. – 66с.
17. Москаленко Н.В. Орієнтовні уроки фізичної культури в початковій школі з інтерактивними методами навчання для 1 – 4 класів / Москаленко Н.В., Лаврова Л.В., Савченко В.А., Гут Л.М. – Д.: Україна, 2012. – 348с.
18. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів [монографія] / Н.В. Москаленко. – 2-е вид., перероб. та допов. – Дніпропетровськ: Інновація, 2010. – 344с.
19. Мурза В.П. Спортивна медицина / В.П. Мурза, О.А. Архипов, М.Ф. Хорошуха. – Київ: Університет «Україна», 2007. – 249с.
20. Навчальна програма з фізичної культури для професійно-технічних навчальних закладів / Укладачі: Павленко В.О., Духовний Л.Ф., Єфремова С.О., Неткал О.Х., Хрін В.С., Атрощенко С.В. – Київ, 2013. – 103с.
21. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник / О. Б. Нагорна. – Рівне, 2012. – 99с.
22. Онішків З.М. Основи школознавства : [навч. посіб.] / З.М. Онішків. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 176с.
23. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448с.
24. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2005. – 480с.
25. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374с.
26. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295с.
27. Савченко В.Г., Москаленко Н.В., Луковская О.Л., Мирошниченко А.А. Новый подход к оценке функции внешнего дыхания с помощью компьютерной спирографии в клинике и спорте: Методические рекомендации. – Днепропетровск: Инновация / ДГИФКиС, 2006. – 22с.
28. Современные методы исследования функционального состояния сердечно-сосудистой и дыхательной систем в физической культуре и спорте: [учебное пособие] / Савченко В.Г., Москаленко Н.В., Луковская О.Л., Ковтун А.А. – Днепропетровск: «Инновация», 2007. – 92с.
29. Теорія і методика фізичного виховання у 2 т. / за ред. Т.Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2017.
30. Холодов Ж.К. Теория и методика физического воспитания и спорта / Ж.К.Холодов, В.С. Кузнецов. – М.: Академия, 2000. – 480с.
31. Шамардіна Г.М. Основи теорії і методики фізичного виховання : [навч. посіб.] / Г.М. Шамардіна. – Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – 415с.
32. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1,2 / Б.М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 272с.

Критерії оцінки успішності

Оцінка комплексного державного екзамену складається з суми балів, отриманої за відповіді на теоретичні питання білету (питання 1, 2 та 3) та виконання практичного завдання (питання 4).

Критерії оцінки теоретичних завдань (1, 2 та 3 питання)

Кількість балів за 1 питання	Критерії оцінювання
25	Студент при відповіді на питання виявив всебічні, систематизовані знання; здатність диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання; викладати матеріал логічно, послідовно демонструвати знання сучасної науково-методичної літератури.
23	Студент при відповіді на питання виявив повне знання програмного матеріалу, успішно порівнює та викладає теоретичний матеріал, послідовно й конкретизує його. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, робить висновки, але допускає незначні помилки.
20	Студент уміло володіє теоретико-методичним матеріалом навчальної програми, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок. Допускає помилки і не чітко формулює висновки.
18	Студент при відповіді на питання виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшої професійної діяльності в галузі, допускає значні помилки.
15	Студент задовольняє мінімальним вимогам, розкриває близько половини навчального матеріалу, з допомогою викладача або підручника (конспекту) відтворює програмний матеріал. Допускає значні помилки.
Менше 15	Студент при відповіді на питання виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки при відповіді на всі питання.

Критерії оцінки практичного завдання (питання 4)

Кількість балів	Критерії оцінювання
25	Якщо завдання виконано правильно без помилок, студент при виконанні завдання виявив всебічні, систематизовані знання; здатність викладати матеріал на папері логічно, послідовно.
23	Якщо завдання виконано правильно, але з 1-2 незначними помилками, студент при виконанні завдання виявив повні знання основного програмного матеріалу, здатність викладати матеріал логічно та послідовно.
20	Якщо завдання виконано в основному правильно, але з помилками. Студент при виконанні завдання виявив базові знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшої професійної діяльності.
18	Якщо завдання виконано в основному правильно, але студент не зміг логічно викласти його рішення на папері, допустив помилки при визначенні послідовності дій.
15	Якщо завдання виконано, але студент допустив принципові помилки при виконанні завдання, некоректно визначив засоби вирішення поставленої проблеми.
Менше 15	Студент не виконав завдання

**Загальні критерії оцінювання результатів
комплексного державного екзамену**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання знань
90-100	Відмінно	A	Студент при відповіді на питання виявив всебічні, систематизовані знання; здатність диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання; викладати матеріал на папері логічно, послідовно; демонструвати знання основної і додаткової літератури для творчого використання.
82-89	Добре	B	Студент при відповіді на питання виявив повне знання програмного матеріалу, успішно порівнює та викладає теоретичний матеріал послідовно й конкретизує його. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, робить висновки, але допускає незначні помилки .
74-81	Добре	C	Студент уміло володіє теоретико-методичним матеріалом навчальної програми, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок. Допускає помилки і не чітко формулює висновки.
64-73	Задовільно	D	Студент при відповіді на питання виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, здатність Допускає значні помилки.
60-63	Задовільно	E	Студент задовольняє мінімальним вимогам, розкриває близько половини навчального матеріалу, з допомогою викладача або підручника (конспекту) відтворює програмний матеріал. Допускає значні помилки.
35-59	Незадовільно	FX	Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно викласти думку. Можливе повторне складання.
0-34	Незадовільно	F	Студент при відповіді на питання виявив серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допустив принципові помилки при відповіді на всі питання.